

**Plan wynikowy z wymaganiami edukacyjnymi przedmiotu *Wiedza o społeczeństwie* w zakresie rozszerzonym  
dla klasy 2 szkoły ponadgimnazjalnej**

<b>Dział</b>	<b>Temat (rozumiany jako lekcja)</b>	<b>Wymagania na ocenę dopuszczającą</b>	<b>Wymagania na ocenę dostateczną</b>	<b>Wymagania na ocenę dobrą</b>	<b>Wymagania na ocenę bardzo dobrą</b>	<b>Wymagania na ocenę celującą</b>
<b>SPOŁECZEŃSTWO</b>						
<b>1. Socjologia jako nauka społeczna</b>	<b>1. Socjologia jako nauka społeczna.</b>	Uczeń: – wie, co to jest socjologia i czym się zajmuje;	Uczeń: – wymienia i przedstawia metody i techniki badawcze;	Uczeń: – charakteryzuje procesy socjologiczne;	Uczeń: – analizuje wyniki badań statystycznych;	Uczeń: – uzasadnia krytyczne podejście do badań statystycznych;
<b>2. Życie zbiorowe i jego reguły</b>	<b>1. Człowiek jako istota społeczna.</b>	Uczeń: – definiuje znaczenie pojęcia istota społeczna, socjalizacja;	Uczeń: – omawia potrzeby ludzkie i czynniki mające wpływ na życie społeczne;	Uczeń: – dowodzi, że człowiek jest istotą społeczną;	Uczeń: – uzasadnia, że czynniki biologiczne, geograficzne, demograficzne, ekonomiczne i kulturowe mają wpływ na życie społeczne;	Uczeń: – uzasadnia, w jaki sposób potrzeby uznania i współzawodnictwa wpływają na życie społeczne;
	<b>2. Socjalizacja i role społeczne.</b>	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie socjalizacji pierwotnej i wtórnej;	Uczeń: – omawia czynniki mające wpływ na proces rozwoju człowieka;	Uczeń: – charakteryzuje proces przechodzenia z jednej roli do drugiej;	Uczeń: – przeprowadza analizę społeczeństwa jako układu ról społecznych;	Uczeń: – interpretuje wybrane role społeczne;
	<b>3. Zbiorowość społeczna.</b>	Uczeń: – wymienia rodzaje więzi społecznych;	Uczeń: – omawia etapy powstawania więzi	Uczeń: – charakteryzuje rolę mediów jako in-	Uczeń: – uzasadnia, jakie zagrożenia niesie za	Uczeń: – analizuje szanse społeczności lokal-

			społecznych;	strumentów pośredniczących w relacji ze światem;	sobą obecność nowoczesnych technologii w życiu codziennym;	nych na rozwój wspólnoty; – uzasadnia, jakie fobie XXI wieku niosą za sobą nowoczesne technologie;
	<b>4. Normy społeczne.</b>	Uczeń: – wymienia rodzaje norm społecznych i przejawy kontroli społecznej; – definiuje podstawowe pojęcia: normy społeczne, kontrola społeczna, anomia i stygmatyzacja społeczna;	Uczeń: – omawia rodzaje norm społecznych; – określa ich funkcje w życiu społecznym; – opisuje przejawy kontroli społecznej;	Uczeń: – wyjaśnia przyczyny przestępczości i dewiacji przy pomocy różnych teorii;	Uczeń: – wyszukuje przykłady stygmatyzacji społecznej; – podaje ich przyczyny i następstwa;	Uczeń: – wskazuje okoliczności, które wywołują anomie i określa jej skutki dla społeczeństwa;
	<b>5. Ład społeczny.</b>	Uczeń: – definiuje pojęcie ładu społecznego, konsensus, równowaga społeczna;	Uczeń: – omawia czynniki kształtujące ład społeczny, prawo, moralność;	Uczeń: – charakteryzuje elementy ładu społecznego: współpracę, umiejętność osiągnięcia konsensusu, hierarchię wartości, równowagę społeczną, porządek społeczny;	Uczeń: – ocenia, czy społeczeństwo polskie ma umiejętność osiągnięcia konsensusu;	Uczeń: – uzasadnia, którą teorię ładu społecznego uważa za słuszną;
	<b>6. Instytucje społeczne.</b>	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie instytucji społecznej;	Uczeń: – określa funkcje instytucji społecznych;	Uczeń: – potrafi uzasadnić skuteczność działań;	Uczeń: – uzasadnia, jakie przyczyny wpływają	Uczeń: – ocenia wybrane działania instytucji

		– wymienia rodzaje instytucji społecznych;	– potrafi je omówić;	nia niektórych instytucji społecznych, np. samorządu uczniowskiego	na niski poziom zaufania społecznego do instytucji społecznych;	społecznych w Polsce;
	<b>7., 8.</b> Konflikty społeczne i sposoby ich rozwiązywania	Uczeń: – wie, co to jest dezintegracja społeczna i konflikt społeczny;	Uczeń: – omawia źródła mechanizmu konfliktów społecznych i ich rodzaje;	Uczeń: – podaje sposoby rozwiązywania konfliktów społecznych;	Uczeń: – rozróżnia konflikty wewnętrzne, interpersonalne, wewnątrzgrupowe, międzygrupowe, międzynarodowe, globalne;	Uczeń: – przygotowuje regulamin arbitrażu, negocjacji oraz mediacji dotyczących rozwiązywania konfliktów między uczniami a nauczycielem;
<b>3. Grupa społeczna</b>	<b>1.</b> Pojęcie i typologia grup społecznych.	Uczeń: – wie, co to jest grupa społeczna; – podaje cechy grupy społecznej;	Uczeń: – omawia na przykładach różne rodzaje grup i wyjaśnia funkcjonowanie wskazanej grupy;	Uczeń: – charakteryzuje wybrane grupy społeczne; – wyszukuje niezbędne informacje z tekstu źródłowego;	Uczeń: – potrafi analizować teksty źródłowe; – wyróżnia rodzaje granic między poszczególnymi grupami;	Uczeń: – potrafi prawidłowo sklasyfikować np. klasę do odpowiednich rodzajów grup społecznych i uzasadnić swój wybór; –
	<b>2.</b> Grupy odniesienia.	Uczeń: – zna pojęcie grupy odniesienia i rozumie jego znaczenie;	Uczeń: – rozróżnia grupy odniesienia porównawczego, normatywnego oraz grupy odniesienia pozytywnego i negatywnego;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie grup odniesienia pozytywnego i negatywnego w procesie socjalizacji;	Uczeń: – na podstawie tekstu źródłowego i wiedzy pozaźródłowej podaje i omawia przyczyny poczucia upośledzenia lub uprzywilejowania społecznego;	Uczeń: – potrafi scharakteryzować różne grupy odniesienia i uzasadnić swoje stanowisko;

	<b>3., 4.</b> Rodzina jako grupa społeczna.	Uczeń: – wie, co to jest rodzina; – zna funkcje rodziny;	Uczeń: – omawia czynniki mające wpływ na kształtowanie więzi w rodzinie; – rozróżnia rodzaje rodziny: wielopokoleniowe, nuklearne, mono- i poligamiczne;	Uczeń: – interesuje się historią własnej rodziny; – charakteryzuje różne modele rodziny i inne formy, jak konkubinaty;	Uczeń: – wyszukuje instytucje i organizacje w swoim regionie, które wspierają rodzinę; – podaje sposoby, jak można zapobiegać degradacji rodziny;	Uczeń: – analizuje problemy współczesnej rodziny; – przygotowuje projekt badawczy na temat zróżnicowania rodzin w różnych kręgach cywilizacyjnych;
<b>4. Struktura społeczna</b>	<b>1.</b> Pojęcie i koncepcje struktury społecznej.	Uczeń: – zna pojęcia: społeczeństwo, struktura społeczna, klasa, warstwa i podaje ich znaczenie;	Uczeń: – wymienia podstawowe elementy struktury społecznej;	Uczeń: – omawia koncepcje struktury społecznej;	Uczeń: – charakteryzuje elementy struktury społecznej;	Uczeń: – potrafi wskazać, które dobra są dla niego najważniejsze i uzasadnia swój wybór;
	<b>2.</b> Przemiany struktury społeczeństwa polskiego.	Uczeń: – zna strukturę społeczeństwa polskiego; – wie, co to jest klasa średnia;	Uczeń: – omawia strukturę demograficzną, zawodową i klasowo-warstwową społeczeństwa polskiego;	Uczeń: – charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w strukturze społeczeństwa polskiego; – wie, co to jest pauperyzacja;	Uczeń: – określa przyczyny stratyfikacji społecznej; – porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie;	Uczeń: – uzasadnia związki między nierównościami społecznymi a nierównościami szans życiowych;
	<b>3., 4.</b> Ruchliwość społeczna a nierówności szans życiowych.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie pionowej i poziomej ruchliwości społecznej; – wie, skąd wynikają	Uczeń: – wyjaśnia uwarunkowania pionowej i poziomej ruchliwości społecznej;	Uczeń: – podaje przykłady awansu i degradacji grup społecznych; – na przykładzie źródeł wskazuje prze-	Uczeń: – charakteryzuje mechanizm i skutki społecznego wykluczenia i podaje sposoby przeciwdziałania te-	Uczeń: – porównuje skalę nierówności społecznych w Polsce i wybranym państwie;

		nierówności społeczne;		jawy nierówności społecznych;	mu zjawisku;	
	<b>4., 5.</b> Problemy społeczeństwa polskiego.	Uczeń: – wymienia problemy społeczeństwa polskiego: ubóstwo, bezrobocie; – zna patologie społeczne i wymienia instytucje zajmujące się zwalczaniem patologii społecznych;	Uczeń: – wymienia środki służące zwalczaniu bezrobocia; – omawia problemy życia społecznego w Polsce; – przedstawia sytuację młodych ludzi w Polsce;	Uczeń: – charakteryzuje problemy społeczeństwa polskiego i patologii społecznych; – wyjaśnia możliwości rozwiązywania problemów społecznych;	Uczeń: – analizuje przyczyny problemów społecznych i powstawania patologii oraz możliwości, jakie daje profilaktyka;	Uczeń: – ocenia działalność instytucji, których zadaniem jest przeciwdziałanie problemom i patologiom społecznym;
<b>5. Zmiana społeczna</b>	<b>1.</b> Drogi zmiany społecznej.	Uczeń: – wie, że istnieją dwie drogi zmiany społecznej: rewolucji i reformy; – zna pojęcie adaptacji społecznej;	Uczeń: – wymienia czynniki determinujące zmiany społeczne; – wyróżnia pięć rodzajów adaptacji społecznej pozwalającej przeciwdziałać traumie;	Uczeń: – wyszukuje z tekstów źródłowych i literatury różne formy adaptacji społecznej; – podaje przykłady z życia codziennego tego zjawiska;	Uczeń: – analizuje sposoby adaptacji do zmiany społecznej na podstawie obserwacji;	Uczeń: – ocenia dwie drogi zmiany społecznej: rewolucję i reformę; – uzasadnia swoje stanowisko;
	<b>2.</b> Historyczne formy społeczeństwa.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: rozwój społeczny, industrializacja;	Uczeń: – wymienia typy społeczeństw w ujęciu Karola Marksa i współczesnym; – charakteryzuje różne rodzaje społeczeństw;	Uczeń: – wyjaśnia proces przechodzenia społeczeństwa z jednej formy w drugą; – porównuje społeczeństwo pierwotne, feudalne i industrialne;	Uczeń: – przedstawia teorie rozwoju społecznego: linearną, teorie cykliczne i dychotomiczne; – uzasadnia własne stanowisko, która z teorii najlepiej oddaje istotę rozwoju	Uczeń: – ocenia historyczne formy organizacji społeczeństwa;

					społecznego;	
	<b>3.</b> Współczesne formy społeczeństwa.	Uczeń: – zna pojęcia: społeczeństwo postindustrialne, globalne, otwarte, konsumpcyjne, informacyjne i wolnego czasu;	Uczeń: – omawia cechy współczesnego społeczeństwa;	Uczeń: – korzystając z różnych źródeł informacji, charakteryzuje zjawisko zwane "macdonaldyzacją"; – określa jej wpływ na kształtowanie się społeczeństwa globalnego;	Uczeń: – uzasadnia swoje stanowisko: „Jakie formy spędzania czasu są najbardziej korzystne dla współczesnego człowieka”;	Uczeń: – analizuje zjawisko "macdonaldyzacji"; – określa jego wpływ na kształtowanie się społeczeństwa globalnego;
	<b>4., 5.</b> Współczesne ruchy społeczne.	Uczeń: – zna najważniejsze ruchy społeczne: anarchizm, feminizm, pacyfizm, ekologizm i ruchy obywatelskie;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie ruchu społecznego; – wyróżnia ruchy nastawione na jednostkę i społeczeństwo;	Uczeń: – porównuje formy walki stosowane przez przedstawicieli różnych ruchów; – charakteryzuje wybrany ruch społeczny;	Uczeń: – na podstawie źródeł, własnej wiedzy i obserwacji przedstawia ruchy, które podjęły walkę bez użycia siły;	Uczeń: – analizuje dokumenty ruchów społecznych, np. preambułę statutu Partii Kobiet, i wyciąga wnioski;
	<b>6.</b> Człowiek w społeczeństwie – lekcja powtórzeniowa.					
	<b>7.</b> Społeczeństwo i człowiek jako jednostka w społeczeństwie – lekcja sprawdzająca.					

<b>6. Naród, ojczyzna, mniejszości narodowe</b>	<b>1.</b> Pojęcie narodu.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie pojęcia: naród, ojczyzna; – wie, jakie czynniki jednoczą naród – kultura, historia itp.	Uczeń: – wymienia i omawia czynniki narodotwórcze: terytorium, pochodzenie etniczne, organizację polityczną, integrację gospodarczą, społeczną i kulturę;	Uczeń: – sporządza subiektywną listę czynników narodotwórczych; – przedstawia ją w porządku hierarchicznym; – porównuje ww. listę z listami koleżanek i kolegów;	Uczeń: – charakteryzuje dwie koncepcje narodu: etniczno-kulturową i polityczną	Uczeń: – analizuje słowa poety C. Norwida „Ojczyzna to wielki obowiązek”;
	<b>2., 3.</b> Świadomość i tożsamość narodowa.	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie pojęcia: świadomość narodowa, tożsamość narodowa, asymilacja;	Uczeń: – charakteryzuje postawy współczesnych Polaków wobec ojczyzny i narodu;	Uczeń: – omawia czynniki sprzyjające asymilacji oraz służące zachowaniu tożsamości narodowej; – przedstawia przejawy negatywnego stosunku do innych narodowości;	Uczeń: – korzystając z materiałów źródłowych i własnych obserwacji, podaje przykłady ksenofobii, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu w Polsce;	Uczeń: – analizuje postawy współczesnych Polaków wobec własnej ojczyzny i innych narodów; – omawia przykłady kosmopolityzmu we współczesnym świecie;
	<b>4.</b> Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce.	Uczeń: – wie, co to są mniejszości narodowe i etniczne i kogo nazywa się imigrantem;	Uczeń: – wymienia prawa, jakie przysługują mniejszościom narodowym i imigrantom;	Uczeń: – charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne oraz grupy imigrantów żyjące w Polsce;	Uczeń: – omawia czynniki sprzyjające zachowaniu tożsamości narodowej;	Uczeń: – ocenia stosunek Polaków do mniejszości narodowych i imigrantów;
<b>7. Procesy narodowościowe i integracyjne we</b>	<b>1., 2.</b> Integracja narodów świata zachodniego.	Uczeń: – zna przyczyny integracji europejskiej	Uczeń: – omawia czynniki integrujące narody	Uczeń: – charakteryzuje dewizę Unii Europejskiej	Uczeń: – uzasadnia wpływ chrześcijaństwa na	Uczeń: – analizuje, co wpływa na przy-

<b>współczesnym świecie</b>		i wyjaśnia pojęcie integracji;	Europy;	skiej „różnorodność w wielości”;	proces integracji;	czyni dekompozycji organizmów państwowych i dezintegrację zbiorowości wielonarodowych;
	<b>3., 4.</b> Mniejszości narodowe i ochrona ich praw.	Uczeń: – wymienia modele polityki wobec mniejszości narodowych;	Uczeń: – porównuje różne modele polityki wybranych państw wobec mniejszości narodowych i imigrantów;	Uczeń: – wyjaśnia, dlaczego w Europie integracja imigrantów z państw pozaeuropejskich rodzi trudności; – określa, jaki model polityki wobec imigrantów realizuje Polska;	Uczeń: – na podstawie źródeł i wiedzy pozazródłowej wskazuje przykłady nieprzestrzegania praw mniejszości narodowych w Europie;	Uczeń: – przeprowadza analizę dokumentów dotyczących mniejszości narodowych;
	<b>5., 6.</b> Przyczyny i skutki konfliktów społecznych w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej.	Uczeń: – wie, jakie konflikty toczą się w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej;	Uczeń: – omawia przyczyny i sposoby rozwiązywania długotrwałych konfliktów między narodami;	Uczeń: – omawia podłoże i skutki konfliktów społecznych w tych krajach;	Uczeń: – na podstawie tekstu źródłowego „Wojna futbolowa” określa znaczenie piłki nożnej w polityce państw Ameryki Łacińskiej;	Uczeń: – ocenia rolę misji pokojowych ONZ i innych organizacji międzynarodowych w rozwiązywaniu konfliktów w państwach Azji, Afryki i Ameryki Południowej;
<b>8. Kultura i pluralizm kulturowy</b>	<b>1.</b> Pojęcie i typy kultury.	Uczeń: – wie, co to jest kultura i jakie są typy kultury;	Uczeń: – definiuje pojęcie kultury i omawia poszczególne typy kul-	Uczeń: – rozróżnia normatywne i opisowe pojęcie kultury;	Uczeń: – określa znaczenie religii w polskiej kulturze;	Uczeń: – ocenia wpływ kontrkultury na życie społeczne;



			<p>tury;</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wskazuje specyficzne cechy typów kultury;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– dowodzi, że kultura polska ma uniwersalistyczny charakter;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– ocenia wpływ tolerancji na życie społeczne;</li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– analizuje konsekwencje pluralizmu kulturowego;</li> </ul>
	<b>2., 3.</b> Subkultury młodzieżowe.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna najważniejsze subkultury młodzieżowe;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia subkultury młodzieżowe w Polsce i w Europie;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– rozróżnia subkultury o charakterze religijnym i agresywnym;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– uzasadnia, jakie zagrożenia niosą za sobą subkultury;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– analizuje zagrożenia, jakie niosą za sobą subkultury dla jednostek i społeczeństwa;</li> <li>– podejmuje próbę oceny;</li> </ul>
<b>9. Współczesne spory światopoglądowe</b>	<b>4., 5.</b> Współczesne spory światopoglądowe.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wyjaśnia znaczenie pojęcia: aborcja i eutanazja, badania genetyczne;</li> <li>– wie, o co toczą się spory światopoglądowe, jakich obszarów dotyczą;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna różne formuły sprawiedliwości;</li> <li>– omawia kwestię kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– rozważa problem sprawiedliwości we współczesnym świecie oraz kwestię dopuszczalności aborcji i eutanazji;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– charakteryzuje różne spory światopoglądowe;</li> <li>– uzasadnia traktowanie kary jako odpłaty lub jako sposobu resocjalizacji;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia problem badań naukowych i genetycznych (in vitro) i ich zastosowanie np. w medycynie;</li> <li>– omawia problem przyznawania praw mniejszościom seksualnym, tak jak mają osoby heteroseksualne;</li> </ul>
<b>10. Edukacja w XXI wieku</b>	<b>1.</b> System oświatowy w Polsce.	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– zna i wymienia instytucje, które wchodzi w skład polskiego systemu</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– wie, jaki dokument reguluje system edukacji w Polsce;</li> <li>– omawia zadania</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– omawia wszystkie elementy polskiego systemu oświaty;</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– na podstawie różnych źródeł wskazuje działania, które mogą być podejmowane</li> </ul>	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– uzasadnia i podaje przykłady, że polski system oświaty jest niedo-</li> </ul>

		oświatowego;	edukacji w Polsce;		przez państwo, władze samorządowe oraz organizacje społeczne w celu zwiększenia równości szans w dostępie do edukacji;	pasowany do rynku pracy; – podejmuje próbę oceny polskiego systemu oświatowego;
	<b>2. Kształcenie ustawiczne.</b>	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: kształcenie ustawiczne, strategia liżbońska i uniwersytet trzeciego wieku;	Uczeń: – wyjaśnia, w jaki sposób można podnieść lub zmienić swoje kwalifikacje zawodowe; – omawia piramidę potrzeb A. Masłowa;	Uczeń: – charakteryzuje sposób zmiany kwalifikacji zawodowych;	Uczeń: – uzasadnia, że uczenie się przez całe życie sprzyja odniesieniu sukcesu w karierze zawodowej;	Uczeń: – uzasadnia potrzebę kształcenia ustawicznego; – podejmuje próbę odpowiedzi na pytanie: „czy w Polsce właściwie wykorzystuje się potencjał osób starszych wiekiem”;
	<b>3. Naród, kultura i edukacja – lekcja powtórzeniowa.</b>					
	<b>4. Naród, kultura i edukacja – lekcja sprawdzająca.</b>					
<b>11. Obywatel i obywatelstwo</b>	<b>1. Pojęcie obywatelstwa i sposoby jego nabycia.</b>	Uczeń: – wyjaśnia, co to jest obywatelstwo i zna sposoby jego nada-	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: obywatelstwo, cudzoziemiec, apatry-	Uczeń: – porównuje procedury procesu naturalizacji obowiązujące	Uczeń: – uzasadnia swoją opinię na temat nieakceptowania przez	Uczeń: – podaje argumenty za i przeciw liberalizacji przepisów

		wania;	da; – wyjaśnia, czym obywatelstwo różni się od narodowości;	w USA i w Polsce;	Polskę prawa do podwójnego obywatelstwa;	dotyczących nabywania obywatelstwa polskiego;
	<b>2. Obowiązki obywatela Rzeczypospolitej Polskiej.</b>	Uczeń: – wymienia obowiązki obywatela RP;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: demagogia, społecznienie, wolontariusz;	Uczeń: – omawia wzory obywatelskiego działania;	Uczeń: – charakteryzuje wzór obywatela w państwie demokratycznym;	Uczeń: – uzasadnia własne stanowisko dotyczące odpowiedzi na pytanie: „czy podatek od osób fizycznych jest niezbędny”;
	<b>3. Obywatelskie nieposłuszeństwo.</b>	Uczeń: – zna pojęcie obywatelskiego nieposłuszeństwa; – podaje kilka przykładów;	Uczeń: – wyjaśnia, na czym polega obywatelskie nieposłuszeństwo; – podaje historyczne i współczesne przykłady;	Uczeń: – omawia warunki dopuszczalności obywatelskiego nieposłuszeństwa;	Uczeń: – charakteryzuje różne formy obywatelskiego nieposłuszeństwa np. ekotaż, ruch lemiesz, blokady, okupacje budynków, ukrywanie uchodźców, obozy stacjonarne lub czasowe, odmowa współpracy, sabotaż;	Uczeń: – przedstawia argumenty za i przeciw obywatelskiemu nieposłuszeństwu;
<b>12. Społeczeństwo obywatelskie</b>	<b>1. Pojęcie i koncepcje społeczeństwa obywatelskiego.</b>	Uczeń: – zna pojęcie społeczeństwa obywatelskiego; – wie, na czym ono polega;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: autorytaryzm, grupy interesu, lobbying, społeczeństwo obywatelskie;	Uczeń: – przedstawia filozoficzny rodowód koncepcji społeczeństwa obywatelskiego;	Uczeń: – charakteryzuje istotne postawy prawne umożliwiające działalność różnych form organiza-	Uczeń: – przedstawia argumenty za i przeciw tezie „społeczeństwo szkolne jako społeczeństwo

			–wymienia instytucje, które przyczyniają się do rozwoju społeczeństwa obywatelskiego;		cji;	obywatelskie w miniaturze”;
	<b>2., 3.</b> Formy aktywności społecznej.	Uczeń: – wymienia formy aktywności społecznej;	Uczeń: – opisuje formy aktywności obywateli w ramach społeczności lokalnej, regionu, państwa oraz na poziomie globalnym;	Uczeń: – charakteryzuje lokalne organizacje pozarządowe; – przedstawia zasady zakładania i funkcjonowania stowarzyszeń, fundacji i organizacji pożytku publicznego;	Uczeń: – uzasadnia znaczenie swobody zrzeszania się dla jakości życia publicznego;	Uczeń: – argumentuje swoje stanowisko na temat związków zawodowych: „czy spełniają swoje zadanie?”
<b>13. Opinia publiczna</b>	<b>1.</b> Opinia publiczna.	Uczeń: – wie, co to jest opinia publiczna i jakie są sposoby jej wyrażania;	Uczeń: – wyjaśnia, jak kształtuje się opinia publiczna; – wyjaśnia, na czym polega specyfika marketingu społecznego;	Uczeń: – wskazuje przykłady wpływu opinii publicznej na decyzje polityczne;	Uczeń: – analizuje i interpretuje wyniki badań opinii publicznej;	Uczeń: – przeprowadza w najbliższym otoczeniu mini sondaż opinii publicznej na temat: działalności charytatywnej, ochrony środowiska czy problemów lokalnych i interpretuje go;
<b>14. Środki masowego przekazu</b>	<b>2., 3.</b> Pojęcie i funkcje współczesnych mediów.	Uczeń: – wie, co to są media i jaką rolę pełnią w państwie;	Uczeń: – przedstawia najważniejsze media w Polsce i na świecie;	Uczeń: – charakteryzuje wybrane media lokalne;	Uczeń: – rozróżnia funkcje, jakie pełnią media w państwie demokra-	Uczeń: – analizuje przekazy medialne; – ocenia ich wiary-

		– wymienia funkcje mediów;	– wyjaśnia pojęcie mass media;		tycznym i niedemokratycznym; – odróżnia informacje od komentarzy;	godność;
	<b>4. Podstawy prawne funkcjonowania mediów w Polsce.</b>	Uczeń: – wie, na czym polega zasada wolności słowa; – zna pojęcie pluralizm mediów i wie, w czym się on wyraża;	Uczeń: – wyjaśnia, jakimi zasadami etycznymi powinny kierować się media;	Uczeń: – charakteryzuje sylwetkę prawego dziennikarza;	Uczeń: – korzysta ze źródeł i analizuje je, uzasadnia swoje stanowisko;	Uczeń: – uzasadnia znaczenie pluralizmu mediów;
	<b>5. Rola Internetu</b>	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie Internet;	Uczeń: – wymienia najpopularniejsze usługi sieciowe;	Uczeń: – określa rolę Internetu i omawia zagrożenia, jakie za sobą niesie;	Uczeń: – analizuje treści i krytycznie je odbiera;	Uczeń: – ocenia zasoby Internetu z punktu widzenia rzetelności i wiarygodności informacji;
	<b>6. Obywatel w państwie i media – lekcja powtórzeniowa.</b>					
	<b>7. Obywatel w państwie i media – lekcja sprawdzająca</b>					
<b>POLITYKA</b>						
<b>1. Pojęcie polityki</b>	<b>1. Pojęcie polityki.</b>	Uczeń: – wie, co to jest polityka i czym się zajmuje;	Uczeń: – przedstawia różne rozumienia pojęcia „polityka”;	Uczeń: – omawia to pojęcie w ujęciu historycznym;	Uczeń: – charakteryzuje różne koncepcje polityki;	Uczeń: – analizuje źródła; – ocenia stosunek Polaków do polity-

				– wymienia dyscypliny politologii;		ki;
<b>2. Demokracja</b>	<b>1.</b> Pojęcie i geneza demokracji.	Uczeń: – zna pojęcie demokracja i wie, co oznacza;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie demokracja; – omawia fazy rozwoju demokracji w ujęciu historycznym;	Uczeń: – charakteryzuje główne fazy kształtowania się systemu demokratycznego;	Uczeń: – analizuje źródła; – wskazuje cechy demokracji ateńskiej;	Uczeń: – interpretuje słowa W. Churchilla na temat demokracji;
	<b>2., 3.</b> Polskie tradycje demokratyczne.	Uczeń: – wie, na czym polegała demokracja szlachecka i co to była Konstytucja 3 maja;	Uczeń: – opisuje polskie tradycje demokratyczne;	Uczeń: – charakteryzuje demokrację szlachecką, Konstytucję 3 maja i konstytucję marcową z 1921 r.;	Uczeń: – analizuje, na czym polegał wkład Polski w rozwój demokracji w Europie i na świecie;	Uczeń: – uzasadnia, na czym polegał wkład Polaków w rozwój demokracji w Europie i na świecie; – zajmuje własne stanowisko;
	<b>4.</b> Fundamentalne zasady demokracji.	Uczeń: – wymienia najważniejsze zasady demokracji;	Uczeń: – opisuje wartości będące fundamentem współczesnej demokracji;	Uczeń: – charakteryzuje wartości demokratyczne: wolność, równość, sprawiedliwość, porządek i efektywność;	Uczeń: – wyszukuje z tekstu źródłowego zapisy odnoszące się do fundamentalnych zasad demokracji;	Uczeń: – podaje argumenty, za pomocą których Monteskiusz uzasadnia konieczność rozdziału poszczególnych władz;
	<b>5.</b> Formy demokracji.	Uczeń: – wymienia formy demokracji bezpośredniej i pośredniej;	Uczeń: – omawia poszczególne formy demokracji bezpośredniej i pośredniej;	Uczeń: – rozważa, jak we współczesnym państwie można realizować inne formy demokracji bezpośredniej niż referen-	Uczeń: – wyszukuje z tekstu źródłowego niezbędne informacje; – potrafi odszukać w najbliższym otoczeniu przejawy łapania	Uczeń: – bierze udział w debacie na temat form demokracji; – ocenia formę wyborów w Polsce;

				dum;	zasad i procedur demokratycznych;	
<b>3. Polityka, ideologie, doktryny i programy polityczne</b>	<b>1.</b> Kultura polityczna.	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie kultury politycznej;	Uczeń: – podaje różne przykłady kultury politycznej;	Uczeń: – charakteryzuje kulturę polityczną współczesnej Polski;	Uczeń: – korzystając ze źródeł, wyszukuje niezbędne informacje; – formułuje własne stanowisko na temat kultury politycznej Polaków;	Uczeń: – wysuwa argumenty za i przeciw tezie, że nieuczestniczenie w wyborach pozbawia nas wpływu na rządzenie krajem;
	<b>2., 3.</b> Współczesne ideologie.	Uczeń: – wie, co to jest ideologia; – wymienia najważniejsze ideologie;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcia: ideologia polityczna, materializm dialektyczny, totalitaryzm, populizm; – zna najważniejsze założenia poszczególnych ideologii;	Uczeń: – charakteryzuje najważniejsze ideologie polityczne; – charakteryzuje ideologie totalitarne;	Uczeń: – analizuje teksty źródłowe; – wyszukuje odpowiednie fragmenty; – porównuje pozycję człowieka w poszczególnych ideologiach;	Uczeń: – ocenia poszczególne ideologie;
	<b>4.</b> Współczesne doktryny polityczne.	Uczeń: – wie, czym różni się ideologia od doktryny politycznej;	Uczeń: – podaje najważniejsze typy i rodzaje doktryn politycznych;	Uczeń: – charakteryzuje najważniejsze współczesne doktryny polityczne;	Uczeń: – uzasadnia podział doktryn na lewicowe, prawicowe i centrowe;	Uczeń: – zajmuje własne stanowisko na temat doktryn i argumentuje je;
	<b>5.</b> Program polityczny.	Uczeń: – wie, czego dotyczy treść programów politycznych;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie programu politycznego i wymienia jego części składowe;	Uczeń: – na podstawie źródeł charakteryzuje wybrane programy partii politycznych;	Uczeń: – korzystając ze źródeł, porównuje programy polityczne;	Uczeń: – analizuje programy wybranych partii; – ocenia wartość

						merytoryczną i wartość przekazu;
<b>4. Systemy partyjne</b>	<b>1.</b> Definicja i typologia partii politycznych.	Uczeń: – wie, co to jest partia; – wymienia najważniejsze rodzaje partii politycznych (masowe, kadrowe, rozwinięte, konserwatywne, chrześcijańskodemokratyczne, liberalne i socjaldemokratyczne oraz ekologiczne i radykalne);	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie partii politycznych; – wymienia cechy partii jako grupy społecznej;	Uczeń: – omawia funkcje partii politycznych i podaje przykłady tendencji zmian, jakie zachodzą w organizacji i działalności współczesnych partii politycznych;	Uczeń: – porównuje funkcje partii politycznych w państwach demokratycznych i niedemokratycznych;	Uczeń: – analizuje podstawy prawne funkcjonowania partii politycznych; – zna reprezentatywne partie poszczególnych typów w Europie; – omawia sposób finansowania partii politycznych;
	<b>2.</b> Współczesne systemy partyjne.	Uczeń: – wie, co to jest system partyjny; – wyróżnia trzy podstawowe typy systemów partyjnych: jednopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie system partyjny; – omawia systemy partyjne;	Uczeń: – charakteryzuje systemy partyjne: jednopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny;	Uczeń: – korzystając z różnych źródeł i wiedzy pozaźródłowej, charakteryzuje jeden z systemów partyjnych, np. Niemiec, Wielkiej Brytanii, Francji lub Stanów Zjednoczonych;	Uczeń: – przedstawia wady i zalety systemu wielopartyjnego;
	<b>3.</b> Partie polityczne w Polsce.	Uczeń: – wie, jakie partie polityczne działają w Polsce i są reprezentowane w Sejmie;	Uczeń: – omawia warunki założenia partii politycznej w Polsce; – podaje sposób finansowania partii	Uczeń: – charakteryzuje polską scenę polityczną;	Uczeń: – analizuje ustawę o partiach politycznych i wyciąga wnioski;	Uczeń: – uzasadnia, czy partie polityczne powinny być finansowane z budżetu państwa;



			politycznych;			
	<b>4.</b> Współczesne systemy wyborcze.	Uczeń: – wie, co to jest system wyborczy i jakie systemy się wyróżnia;	Uczeń: – opisuje podstawowe zasady ordynacji większościowej i proporcjonalnej;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie prawa wyborczego dla reprezentatywności wyborów i tworzenia rządzącej koalicji;	Uczeń: – analizuje ordynacje wyborcze i wyciąga wnioski;	Uczeń: – wysuwa argumenty za ordynacją większościową lub proporcjonalną;
	<b>5.</b> Polityka jako zjawisko społeczne – lekcja powtórzeniowa.					
	<b>6.</b> Polityka i demokracja – lekcja sprawdzająca.					
<b>5. Instytucja państwa</b>	<b>1.</b> Pojęcie i geneza państwa.	Uczeń: – wie, co to jest państwo; – wymienia cechy państwa;	Uczeń: – wyjaśnia na przykładach relacje między narodem a państwem;	Uczeń: – opisuje najważniejsze teorie genezy państwa;	Uczeń: – porównuje koncepcje genezy państwa;	Uczeń: – uzasadnia swoją opinię na temat zachowania suwerenności zewnętrznej współczesnego państwa;
	<b>2.</b> Władza państwowa.	Uczeń: – wie, co to jest władza i jakie są jej rodzaje;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie władzy, legitymizacji, alienacji i inne warianty patologii władzy, jak oligarchizacja, biurokraty-	Uczeń: – opisuje najważniejsze teorie genezy państwa: Arystotelesa, teistyczna, umowy społecznej, podboju i przemocy oraz	Uczeń: – charakteryzuje zjawisko legitymizacji władzy, odnosząc teorię Maxa Webera do historycznych i współczesnych przy-	Uczeń: – odróżnia suwerenność zewnętrzną od suwerenności wewnętrznej;

			zacja, korupcja, partokularyzm, nepotyzm, klientelizm oraz brutalizację i inwigilację;	marksistowska;	kładów;	
	<b>3. Funkcje państwa.</b>	Uczeń: – zna najważniejsze funkcje, jakie spełnia państwo;	Uczeń: – omawia poszczególne funkcje; – wyjaśnia pojęcia: abolicja, amnestia, państwo opiekuńcze;	Uczeń: – rozróżnia przedmiotowe i systemowe funkcje państwa; – charakteryzuje wewnętrzne funkcje państwa na kilku poziomach: prawodawczą, porządkową, administracyjną, gospodarczo-organizacyjną, socjalną oraz kulturalno-oświatową;	Uczeń: – wyszukuje przykłady poszczególnych funkcji z materiału źródłowego; – wskazuje wady i zalety państwa opiekuńczego;	Uczeń: – ocenia wypełnianie obowiązków przez państwo;
	<b>4. Historyczne i współczesne formy państwa.</b>	Uczeń: – wie, jak dzielą się państwa i według jakich kryteriów;	Uczeń: – wyjaśnia znaczenie pojęć: monarchia, republika, autonomia, federacja, konfederacja, państwo unitarne, demokratyczne, autorytarne i totalitarne; – przedstawia na schemacie podział państw według róż-	Uczeń: – wymienia wszystkie państwa europejskie będące monarchiami;	Uczeń: – charakteryzuje współczesne formy ustrojowe wybranych państw;	Uczeń: – uzasadnia własne stanowisko, opinię na temat autonomii, czy może ona być zagrożeniem jedności państwa;

			nych kryteriów;			
	<b>5., 6.</b> Modele ustrojowe państw demokratycznych.	Uczeń: – wie, co to jest model ustrojowy i wymienia najważniejsze modele ustrojowe;	Uczeń: – wyjaśnia, jakie modele ustrojowe obowiązują w poszczególnych państwach; – omawia system obowiązujący w Polsce;	Uczeń: – przedstawia krótką charakterystykę modeli ustrojowych poszczególnych państw;	Uczeń: – porównuje sposób powoływania, rolę i kompetencje głowy państwa w Wielkiej Brytanii i Niemczech oraz prezydentów we Francji i USA;	Uczeń: – ocenia rolę monarchy w Wielkiej Brytanii i kanclerza w Niemczech; – ocenia rolę prezydentów w USA i Rosji;
	<b>7.</b> Zasady odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej.	Uczeń: – wie, co to jest odpowiedzialność konstytucyjna i polityczna;	Uczeń: – wyjaśnia pojęcie odpowiedzialności konstytucyjnej i politycznej; – omawia odpowiedzialność karną, cywilną, międzynarodową, podaje przykłady;	Uczeń: – analizuje teksty źródłowe; – wyszukuje informacje dotyczące odpowiedzialności Prezydenta RP przed Trybunałem Stanu;	Uczeń: – charakteryzuje odpowiedzialność konstytucyjną w formie impeachmentu – podaje przykłady jej zastosowania;	Uczeń: – podaje argumenty za lub przeciw ograniczeniu immunitetu, który ogranicza odpowiedzialność karną osób sprawujących ważne funkcje w państwie;
	<b>8.</b> Relacje między państwem a Kościołem i związkami wyznaniowymi.	Uczeń: – zna i wymienia najważniejsze religie: judaizm, chrześcijaństwo, islam, hinduizm, buddyzm i konfucjanizm;	Uczeń: – wymienia najważniejsze funkcje, jakie spełnia religia: integracja społeczeństwa, nadanie sensu ludzkiej egzystencji, kontrola społeczna, wsparcie psychologiczne;	Uczeń: – wyróżnia dwa modele relacji między państwem a Kościołem: państwo wyznaniowe oraz świeckie; – podaje najważniejsze postanowienia konkordatu;	Uczeń: – charakteryzuje różne typy religii; – omawia przepisy Konstytucji RP dotyczące relacji państwo – Kościół;	Uczeń: – ocenia przejawy ruchu ekumenicznego w Polsce i na świecie na przełomie XX i XXI wieku;

<b>6. Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym</b>	<b>9., 10.</b> Władza ustawodawcza w państwie demokratycznym.	Uczeń: – wymienia i ilustruje przykładami funkcje władzy ustawodawczej;	Uczeń: – omawia główne funkcje parlamentu w wybranym państwie (Wielka Brytania, Stany Zjednoczone czy Niemcy);	Uczeń: – opisuje mechanizm tworzenia koalicji;	Uczeń: – charakteryzuje rolę opozycji w pracy parlamentu;	Uczeń: – ocenia zasadność immunitetu parlamentarnego; – odróżnia jego formy: materialny i formalny;
<b>7. Władza wykonawcza w państwie demokratycznym</b>	<b>11., 12.</b> Władza wykonawcza w państwie demokratycznym.	Uczeń: – wyjaśnia, co to jest głowa państwa i jaką rolę może odegrać we współczesnym świecie;	Uczeń: – podaje i omawia modele, według których może być zorganizowana władza wykonawcza (monokratyczny lub dualistyczny);	Uczeń: – charakteryzuje kompetencje rządu w państwie demokratycznym i relacje między rządem a głową państwa;	Uczeń: – ocenia, który model jest korzystniejszy: monokratyczny czy dualistyczny – uzasadnia swoje stanowisko;	Uczeń: – analizuje pojęcie kohabitacji w Polsce i Europie;
<b>8. Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia</b>	<b>1.</b> Współczesna demokracja w Polsce i na świecie – problemy i zagrożenia.	Uczeń: – wie, jakie zjawiska zagrażają demokracji – wymienia je;	Uczeń: – omawia patologie życia publicznego i wyjaśnia, dlaczego wpływają one destrukcyjnie na życie publiczne;	Uczeń: – analizuje przyczyny niskiej frekwencji w wyborach, podaje sposoby przeciwdziałania partycypacji;	Uczeń: – prezentuje sposoby, jakimi partie polityczne walczą o elektorat, i ocenia te działania według standardów demokracji;	Uczeń: – analizuje perspektywy rozwoju demokracji w Polsce i na świecie – szanse i zagrożenia;
	<b>2.</b> Państwo i władza – lekcja powtórzeniowa.					
	<b>3.</b> Państwo i władza – lekcja sprawdzająca.					

--	--	--	--	--	--	--

Do dyspozycji nauczyciela – 5 godzin lekcyjnych (wycieczki dydaktyczne, sesje popularnonaukowe, projekty itp.)